

## **Govor Marijana Križmana, predsednika ZZB NOB Slovenije, na Menini planini, 4. 7. 2020**

### **Menina planina – legendarni preboj**

Tovarišice in tovariši, spoštovani prisotni v čast mi je da sem danes med vami tu na Menini, kjer je v boju za svobodo zrasla legenda o partizanskem boju in njenemu komandantu Francu Severju -Franti. Izročilo tega boja je človečnost in skrb za sotovariše, ki so se znašli v pasti, obdani in obkoljeni z veliko močnejšim sovražnikom. Dalj, ko je trajalo obleganje, bolj brezupen je bil položaj enot na Menini. Pomanjkanje hrane in streliva, mraz sneg in neuspeli načrti izhoda iz nezavidljivega položaja ter huda telesna izčrpanost, so borce močno psihično obremenjevali in jim zniževali raven samozaupanja. Večjih bojnih naporov ne bi več prenesli. Dva poskusa preboja sta se namreč ponesrečila. Končna odločitev, da se umaknejo na vrhove Vividnika, Medvedjaka in Menine planine, ter počakajo na napad sovražnih enot, je uspela. Sovražnika so uspeli zadrževati do noči, ko je napad prenehal. Partizani so se oskrbeli s hrano in se pripravili na končni poskus preboja, v smeri najmočnejših napadov, proti Tuhinjski dolini. V odločilnem trenutku so vsi, že močno duševno in telesno načeti, z nadčloveško vztrajnostjo, medsebojnim zaupanjem in prepričljivostjo komandnega kadra, vendarle zmogli prelisičiti in premagati tako močno sovražno enoto, kot je bila IV. SS divizija.

Srečno naključje in trenutna nočna nepozornost sovražnika jim je namreč omogočila, da se je skozi ozko vrzel v obrambnem obroču brez boja in izgub iz njega izvilo okoli 450 bork in borcev, ki so se po: krajšem počitku ponovno vključili v boje. Rešili so vse ranjence in jih predali v oskrbo okoliškemu prebivalstvu.

Posneli smo prvi slovenski partizanski film po letu 1991 po predlogi knjige Past na Menini planini, ki jo je napisal Franc Sever-Franta partizanski komandant, ki je v bitki na Menini planini s svojim načrtom rešil življenja skoraj 500 borcev in bork. Bitka na Menini planini velja za epopejo slovenskega partizanstva. Gre za zgodovinsko bitko, ki je primer srčne borbe za svobodno Slovenijo. V duhu časa, ko so vrednote NOB v slovenski družbi načete, želi Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, z igranim filmom o bitki na Menini planini, prikazati NOB kot navdih za bodoče rodove.

Režiser in scenarist filma Dejan Babosek pa je svoje misli strnil takole:

»Za preboj na Menini planini sem izvedel šele leta 2018 in zgodba se me je takoj močno dotaknila, ko pa sem prebral knjigo Past na Menini planini, sem takoj vedel, da želim po tej zgodbi narediti film, saj je le film tisti medij, ki se gledalca najbolj čustveno dotakne in pokaže ta edinstven dogodek naše zgodovine, katere spomin mora ostati živ in nikoli utoniti v pozabo«. Film si je ogledalo veliko ljudi doma in v tujini, tako sta Menina planina in njen komandant postala legendi in na to smo ponosni. Zasluge, da

je film ugledal luč sveta gredo v največji meri našemu generalnemu sekretarju Aljažu Verhovniku, ki se mu tudi ob tej priložnosti zahvaljujem saj smo kot rečeno s tem filmom, del polpretekle zgodovine ovekovečili na filmskem platnu.

Nismo pa ponosni na aktualno vlado, ki deli ljudi, izključuje ter krepi sovražni govor. Na državno proslavo nismo bili vabljeni predstavniki Zveza borcev za vrednote NOB Slovenije pa tudi praporščaki ne. Dr. Božo Repe zgodovinar se sprašuje » Kako preprečiti krepitev fašizma«.

Krepitev fašizma v sedanjih okoliščinah je mogoče preprečiti zgolj od znotraj, z miroljubnim, a pokončnim državljskim ravnanjem. Da se proces fašizacije krepi, zaznava tudi širša javnost, kar je vidno iz številnih zapisov v časopisih, TV-oddajah, spletnih medijih. Ta spoznanja lahko strnemo v nekaj točk, ki nas vodijo v zgodovinske vzorce dvajsetih let, njihova TEMELJNA SKUPNA ZNAČILNOST PA JE NASIJE.

- Sedanja koalicija je nasilna pri menjavanju ljudi v javni upravi, cilj je namestiti svoje ljudi v celoten državni aparat;
- Nasilje nad svobodo s poskusi uvajanja represivnih metod policije in vojske;
- Nasilje nad demokracijo, med drugim prepovedi in omejevanje protestov in zbiranja;
- Nasilje nad javnim izražanjem, kaznovanje in pregon protestnikov, javni linči vseh, ki se javno izpostavljajo.

Slovenski državljani si take vlade, ki se obdaja z ograjami in na cesto pošilja specialne enote policije nismo zaslužili. Zavračamo proslave brez zgodovinskega spomina in dejstva, da brez narodnoosvobodilnega boja samostojne Slovenije ne bi bilo. Partizanski boj je temelj vsega kar danes imamo, sicer bi nam danes vladali Nemci in Italijani, ki so k nam prinesli nacizem in fašizem, ki so ga domači izdajalci, domobranci povzeli in SS -ovcem na ljubljanskem stadionu zaprisesgli, da bodo ponižno služili velikemu vodji in preganjali ter pobijali partizane do njihovega izginotja. To jim seveda ni uspelo, jim pa uspeva spreobračanje zgodovine, kot na primer razveljavitev sodbe vojaškega sodišča v zadevi Rupnik. Vrhovno sodišče je omenjeno sodbo vrnilo pristojnemu sodišču v novo odločanje. Mednarodni ugled republike Slovenije pa je prizadet tudi zaradi dejstva, da so domobranci pod Rupnikovim poveljstvom zajete vojake zavezniških držav (ameriške in britanske pilote) dosledno izročali Nemcem, kar je zgodovinsko nesporno dokumentirano. Kaj pa Sv. Urh, pobijanje kurirjev, zverinska mučenja zajetih partizanov, požiganje partizanskih domov in na koncu pasja lojalnost okupatorjem, najprej fašistom po njihovem razpadu pa nacistom. Sramota slovenskega naroda so ovaduhi in narodni izdajalci, katerim desna politika vztrajno pripisuje borbo za slovenski narod. Povsod po Evropi se izdajalcev sramujejo v Sloveniji pa jim postavljajo spomenike, da ja sramote ne bodo nikoli pozabili.

Tovarišice in tovariši, vrednote narodnoosvobodilne boja slovenskega naroda so temelj in vodilo, ki ga ohranjamo za naslednje rodove, kajti kdor svoje zgodovine ne pozna se mu ta lahko ponovi.

Globoko se klanjam vsem, ki so padli na Menini planini in drugod po bojiščih, zaporih, konfinacijah in taboriščih smrti, vsem, ki so preživeli to strahoto druge svetovne vojne in so danes legende naše polpretekle zgodovine.